

POMEMBNA OBLETNICA REVIJE MATERIALI IN TEHNOLOGIJE: PETDESET LET IZHAJANJA ZNANSTVENE PERIODIČNE PUBLIKACIJE

AN IMPORTANT ANNIVERSARY OF THE MATERIALS AND TECHNOLOGY JOURNAL: FIFTY YEARS OF PUBLICATION

Erika Nared

Inštitut za kovinske materiale in tehnologije, Lepi pot 11, 1000 Ljubljana
erika.nared@imt.si

Prejem rokopisa – received: 2017-08-11; sprejem za objavo – accepted for publication: 2017-09-04

doi:10.17222/mit.2017.136

Revija *Materiali in tehnologije* (MIT), ki jo izdaja Inštitut za kovinske materiale in tehnologije Ljubljana, v letošnjem letu praznuje petdeseto obletnico neprekinjenega izhajanja v tiskani obliki. Tudi v elektronski obliki je revija MIT, kot jo skrajšano imenujemo, na voljo že kar precej let in sicer od leta 1996. V članku je predstavljen pregled izhajanja serijske publikacije *Materiali in tehnologije* (ISSN 1580-2949) v zadnjih desetih letih; od leta 2007 pa vse do danes. Opisane so nekatere spremembe v reviji v tem obdobju, njena dinamika izhajanja ter vizija njenega izhajanja v naslednjih letih.

Ključne besede: znanstvena periodična publikacija, zgodovinski pregled, obletnica izhajanja, uredniška politika

The *Materials and Technology* journal (MIT), published by the Institute of Metals and Technology Ljubljana, is celebrating 50 years of its printed version, with the online archive stretching back to 1996. This article provides an overview of the journal (ISSN 1580-2949), covering the past 10 years. Some of the new changes to the journal are described, together with its vision for the future.

Keywords: scientific periodical publication, historical overview, anniversary of publication, editorial policy

1 PREDSTAVITEV REVIJE IN NJEN RAZVOJ

Revija *Materiali in tehnologije* ima zelo dolgo zgodovino izhajanja, saj izhaja že od leta 1967. Železarski zbornik (ISSN 0372-8633), kakor se je imenovala pred petdesetimi leti, ko je začela izhajati, je bil strokovno glasilo Slovenskih železarn in Metalurškega inštituta Ljubljana. Četrtnik je takrat tehnično urejal Edo Žagar in sicer do leta 1980; nasledila sta ga Darko Bradaškja do leta 1987 in Jana Jamar do leta 1991. Glavni in odgovorni urednik Železarskega zbornika pa je bil vse do konca njegovega izhajanja pod tem imenom mag. Joža Arh (**Slika 1**), torej kar 24 let (1967–1991). Železarski

zbornik je objavljala prispevke s področja kovinskih in deloma nekovinskih materialov.¹

Po dveh desetletjih je revija zaradi vsebinskih sprememb dobila novo ime: *Kovine zlitine tehnologije* (KZT) (ISSN 1318-0010). Preimenovala se je zaradi vsebinske razširitve, saj je po novem vsebovala prispevke tako s področja kovinskih materialov kot tudi s področja anorganskih materialov, polimerov in materialov za namen vakuumske tehnike. Skladno z menjavo naslova je dobila tudi novo številko ISSN.¹ Glavni in odgovorni urednik je bil do leta 1994 še vedno mag. Jože Arh, nasledil ga je mag. Aleš Lagoja, ki je oblikoval uredniško politiko revije v naslednjih 4 letih (**Slika 1**).



Slika 1 (od leve proti desni): Jože Arh – glavni urednik revije od 1967 do 1991, Aleš Lagoja – glavni urednik revije od 1991 do 1995, Franc Vodopivec – glavni urednik revije od 1995 do 2011, Matjaž Torkar – glavni urednik revije od 2012 do julija 2016 – Paul McGuinness, sedanji glavni urednik revije

Do konca izhajanja revije z imenom Kovine zlitine tehnologije (1999), je uredniško politiko vodil prof. dr. Franc Vodopivec (**Slika 1**), ki je bil na mestu urednika 16 let in tako po letih urednikovanja na drugem mestu. Tehnično uredništvo revije Kovine zlitine tehnologije je vodila Jana Jamar.

Izdajatelj revije je bil Inštitut za kovinske materiale in tehnologije Ljubljana skupaj s soizdajatelji: ACRONI Jesenice, IMPOL Slovenska Bistrica, Kemijski inštitut Ljubljana, Koncern Slovenske železarne, Metal Ravne, Talum Kidričevo, Fakulteta za strojništvo Ljubljana, Institut Jožef Stefan in Slovensko društvo za tribologijo.¹

Revija z novim imenom Materiali in tehnologije (ISSN 1580-2949) je nasledila obe svoji predhodnici na prelomu tisočletja in z letom 2000 začela izhajati kot znanstvena serijska publikacija, ki objavlja izvirne in pregledne znanstvene članke ter strokovne članke, ki obravnavajo teoretična in praktična vprašanja naravoslovnih ved in tehnologije na področjih kovinskih in anorganskih materialov, polimerov, vakuumske tehnike, kompozitnih in gradbenih materialov ter nanomaterialov.²

Njen namen je bil razširiti njeno interesno področje, da ne bi delovala le na področju kovin. Odgovorni urednik revije je bil vse do leta 2011 prof. dr. Franc Vodopivec. Do istega leta je tehnično urednikovanje vodila Jana Jamar. Z letom 2012 so se v uredniškem odboru zgodile spremembe predvsem na kadrovskem področju. Uredniško delo je vse do svoje upokojitve v letu 2016 vodil dr. Matjaž Torkar (**Slika 1**), tehnična urednica v tem času je bila dr. Danijela A. Skobir Balantič.

Leta 2016 je mesto odgovornega in glavnega urednika revije prevzel dr. Paul John McGuinness (**Slika 1**), mesto pomočnika glavnega in odgovornega urednika doc. dr. Matjaž Godec, častna glavna urednika sta prof. dr. Franc Vodopivec in dr. Matjaž Torkar. Tehnično uredništvo vodi Erika Nared, ki na Inštitutu za kovinske materiale in tehnologije vodi tudi specialno knjižnico.

Souredniki revije Materiali in tehnologije so: Igor Belič, Jaka Burja, Aleksandra Kocijan, Djordje Mandrino, Irena Paulin, Danijela A. Skobir Balantič, Darja Steiner Petrovič, Bojan Podgornik iz Inštituta za kovinske materiale in tehnologije (IMT), Boštjan Markoli iz Naravoslovnotehniške fakultete (NTF), Srečo Škapin in Rok Zaplotnik iz Inštituta Jožef Stefan (IJS) ter Ema Žagar iz Kemijskega inštituta (KI).³ Osvežen je tudi uredniški odbor in zasedba članov mednarodnih pridruženih članov uredniškega odbora ter izdajateljskega sveta.

Članki revije MIT so indeksirani v bazah podatkov, kot so: Science Citation Index Expanded, Materials Science Citation Index in Journal Citation Reports (Science Edition). Po slednji, bazi podatkov JCR, ima revija trenutno faktor vpliva 0,436. Članki, objavljeni v reviji, so indeksirani tudi v mednarodnih in domačih sekundarnih virih/bazah: DOAJ (Directory of Open

Access Journals), Google Scholar, SCOPUS, WoS, COBIB in dLib.si (Digitalna knjižnica Slovenije).

Revija si, tako kot že večino časa svojega izhajanja, še vedno prizadeva za višjo citiranost, saj bi bila posledično vsekakor bolj zanimiva, tako za slovenske raziskovalce kot tudi tuje, in bi pritegnila uveljavljene domače in tuje raziskovalce, da bi v njej objavljali svoje znanstvene članke.³

2 PREGLED IZHAPANJA REVİJE IN OPIS SPREMEMB V OBDOBJU 2007–2017

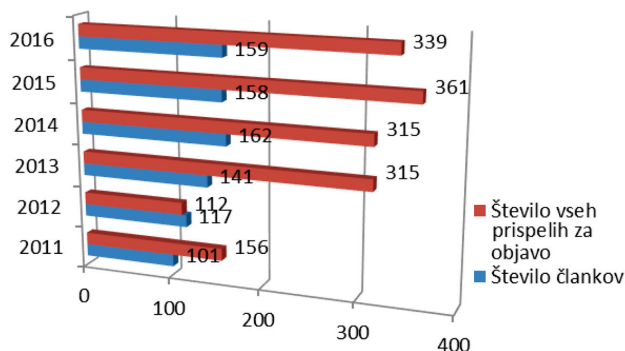
Revijo Materiali in tehnologije danes izdaja Inštitut za kovinske materiale in tehnologije Ljubljana (IMT), skupaj s soizdajatelji: IMPOL - Industrija aluminija Slovenska Bistrica, SIJ METAL Ravne in TALUM Kidričevo. Izdajanje revije sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), prej Javna agencija za knjigo (JAK). Inštitut za kovinske materiale in tehnologije sodeluje na javnih razpisih, ki jih razpiše ARRS ter tako pridobi sofinanciranje izdajanja revije.

Periodika izhajanja je 6 števil letno. V vsaki številki je povprečno objavljenih od 20 do 25 člankov in prispevkov, ki so: večinoma izvirni znanstveni članki, pregledni članki in strokovni članki ter uvodne besede urednika ob posebnih priložnostih. Takšen obseg omogoča korekten in kvaliteten potek procesa objave člankov, od oddaje članka v uredništvo, do recenzije, prevodov in končno objave.

V letu 2016 so z novim vodstvom prišle tudi spremembe.⁴ S številko 6/2016 smo po mnogih letih brezplačnega objavljanja člankov, začeli objavo člankov zaračunavati. Eden od razlogov je tudi krčenje sredstev za sofinanciranje pri ARRS. Za običajne članke je tako cena objave 300 EUR, za tiste članke, ki bodo predstavljeni na letni Mednarodni konferenci o materialih in tehnologijah, ki poteka vsako leto v Portorožu, pa je cena za objavo 150 EUR. Druga sprememba je sprejemanje in objavljanje le izvirnih znanstvenih in preglednih člankov.⁴ Vzrok za odločitev uredništva, da uvede objavljanje le znanstvenih prispevkov, je ta, da gre pri strokovnih člankih zgolj za strokovna poročila brez znanstvenega pristopa, in kot tako ti bolj sodijo v strokovna ali druga interna glasila.

V desetletnem obdobju (2007–2017) je število oddaje člankov naraščalo in v zadnjih štirih letih naraslo do skoraj 400 letno (**Slika 2**), zato so se časovni roki za objavo podaljšali skoraj na obdobje enega leta ali več, kar je po mnenju uredništva absolutno predolgo.

Zato smo, v pomoč avtorjem, posodobili Navodila za avtorje, ki so objavljena tako v tiskani reviji (na zadnjih straneh vsake številke) kot na spletni strani revije.⁵ Predstavili smo vzorec oz. predlogo, kako naj bo članek napisan in, da poleg oddaje članka želimo od avtorjev prejeti tudi kontrolni seznam, s katerim avtor potrdi, da je seznanjen z veljavno politiko uredništva. Oddaja



Slika 2: Grafikon s prikazom števila člankov prispelih za objavo po letih (rdeča barva) in število dejansko objavljenih (modra barva)

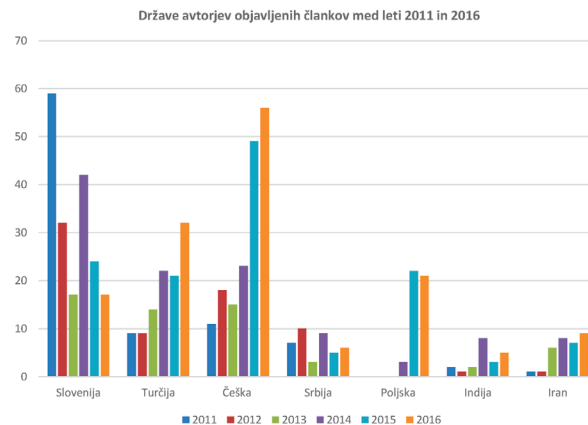
člankov še vedno poteka preko e-pošte: mit@imt.si, si pa uredništvo revije prizadeva, da bi v prihodnje v celoti uveljavili spletno oddajanje člankov. Glede na želje in zahteve mnogih avtorjev, smo v zadnjem letu uspeli skrajšati obdobje čakanja na objavo člankov in čakalne vrste iz enega leta na 2 do 3 mesece in tako stopiti naproti tako avtorjem, kot tudi bralcem oz. ciljni publikli, ki ima v krajšem času možnost slediti novim spoznanjem in novostim na področju materialov in tehnologij.

V obdobju od leta 2007 do 2016 je v reviji *Materiali in tehnologije* izšlo 1.071 člankov, kar je veliko več kot v desetletnem obdobju pred letom 2007. V zadnjih letih se je število objavljenih člankov povečevalo, saj smo v uredništvo prejeli vedno več člankov, katerih avtorji so želeli objavo. Nemara je bil najpogostejši razlog ravno brezplačna objava člankov. Največji dvig je bil leta 2008, ko je izšla posebna številka revije, v katero so bili vključeni članki iz druge mednarodne konference o toplotni obdelavi in površinski obdelavi (2nd International Conference on the Heat Treatment and Surface Engineering of Tools and Dies), ter ponoven porast med letoma 2013 in 2014, ko so še vedno velik delež člankov predstavljali prispevki udeležencev Mednarodne konference o materialih in tehnologijah v Portorožu, katerih članki so bili objavljeni še v reviji, četudi so nekateri vsebinsko predstavljali zgolj poročila o eksperimentih in ne toliko rezultatov raznih raziskav (**Slika 2**). Namen tovrstnih objav je bil med drugim dati priložnost tudi mladim, še ne uveljavljenim raziskovalcem, da na ta način predstavijo svoja dela.

Interne evidence od leta 2011 dalje kažejo, koliko člankov je vsakoletno prispelo na naslov uredništva revije v želji za objavo. Ta številka je dosegla vrh leta 2015. S spremembami v lanskem letu (2016), ko je uredniški odbor določil zaračunavanje objave, se je število prispelih člankov, pričakovano, postopoma začelo nižati.

2.1 Število objavljenih člankov

V prihodnje si v uredništvu revije *Materiali in tehnologije* želimo več objav domačih raziskovalcev in strokovnjakov ter tudi tistih iz ožjega evropskega prostora. V obdobju med 2011 in 2016 so avtorji člankov najpogosteje iz naslednjih držav (**Slika 3**).



Slika 3: Države avtorjev objavljenih člankov med leti 2011–2016

V letu 2011 je največje število člankov avtorjev iz Slovenije, ta številka se je v zadnjih letih zelo znižala, v zadnjem času namreč prevladujejo predvsem objave avtorjev iz Češke, Turčije in Poljske. Povečuje se torej število tujih avtorjev glede na domače.

2.2 Pregled revije po letih izhajanja v obdobju od 2007 do 2017

Temeljiti pregled revije postopno po letih izhajanja, od začetka pa do leta 2007, je moč najti v že objavljeni literaturi¹, zato se bomo na tem mestu dotaknili let, ki so sledila kasneje, torej v obdobju od 2007 do danes (**Tabela 1**). Statistična analiza kaže, da število člankov na splošno zelo narašča (2007:43 in 2015:159), število znanstvenih člankov je višje kot število strokovnih, večje je tudi število člankov v angleškem jeziku.

Z uvedbo sprememb v letu 2016 je uredništvo odločilo tudi, da bo pri člankih še vedno povzetek v slovenskem in angleškem jeziku, ravno tako tudi naslov ter ključne besede, ki označujejo vsebino članka v obeh jezikih Od 4. številke letnika 51 pa podnapisi k slikam in tabelam ne bodo več v dveh jezikih, pač pa le enem – in sicer v angleškem jeziku.

Tabela 1: Pregled po letih izhajanja, 2007–2017

Letnik	Leto	Število zvezkov in številke	Znanstveni in strokovni članki
41	2007	6 (1–6)	43
42	2008	6 (1–6)	38
43	2009	6 (1–6)	46
44	2010	6 (1–6)	45
45	2011	6 (1–6)	76
46	2012	6 (1–6)	142
47	2013	6 (1–6)	138
48	2014	6 (1–6)	157
49	2015	6 (1–6)	159
50	2016	6 (1–6)	156
51	2017	6 (1–2)	72*
		SKUPAJ:	1.072

*število člankov do številke 4 (2017)

2.3 Pregled revije po tipologiji

Število člankov, ki spadajo v skupino izvirnih znanstvenih člankov se je z leti višalo, največ jih je bilo v letu 2016, najmanj pa v letu 2007. Število strokovnih člankov, ki so z letom 2016, po odločitvi uredništva ukinjeni, je obdržalo konstantno številko, od 30 do 40 letno.

Tabela 2: Pregled prispevkov v letih od 2007 do 2017 po tipologiji

Leto	Tipologija			
	1.01 (izvirni znanstveni članek)	1.02 (pregledni znanstveni članek)	1.04 (strokovni članek)	1.20 (predgovor, spremna beseda)
2007	39	4	1	0
2008	30	6	8	0
2009	38	3	9	0
2010	43	8	7	0
2011	79	4	14	0
2012	81	0	30	3
2013	98	6	30	0
2014	118	2	39	0
2015	114	6	35	0
2016	125	2	30	2
2017 (do št. 3)*	46	2	10	1

*podatki pridobljeni pred izidom 4. številke

3 DOSTOPNOST REVIIJE

Revija *Materiali in tehnologije* je že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko se je imenovala še *Kovine zlitine tehnologije*, stopila naproti ideji, da bi bila bolj odprta in lažje dostopna širši javnosti. V skladu z željami in dejanji uredništva in navsezadnje težnjami širše javnosti ter splošnih trendov tistega časa, je v letu 1998 postala dostopna na svetovnem spletu v celotnem besedilu in jo je bilo sprva moč najti na spletni strani Centralne tehniške knjižnice (repozitorij CTK), kasneje pa na spletni strani www.imt.si, kjer je revija dostopna še danes.

Revija (njeni predhodniki *Železarski zbornik* in *Kovine zlitine tehnologije*) je bila v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) vključena v projekt digitalizacije in je danes na voljo v digitalni obliki tako na spletnem portalu pri Digitalni knjižnici Slovenije pri NUK, kot tudi na spletni strani revije MIT. Ob petdeseti obletnici izhajanja revije smo se v uredništvu odločili, da na spletni strani revije uredimo celoten arhiv vseh števil revije, tudi števil njenih predhodnic, ki so doslej manjkale: *Železarski zbornik* (ISSN 0372-8633) in *Kovine zlitine tehnologije* (ISSN 1318-0010). Revija *Materiali in tehnologije* je mogoče prelistati kadarkoli in od koderkoli (če le imate v bližini internet), in sicer od prve številke *Železarskega*

zbornika iz leta 1967 pa do vseh člankov revije MIT do danes. Večino števil revije v tiskani obliki hranimo tudi v knjižnici IMT. Skupno je bilo tako pripravljenih, in v spletni arhiv dodanih, 123 datotek; 102 številke *Železarskega zbornika* in 21 številke revije KZT.⁶

4 ZAKLJUČEK

Začetki revije in objava člankov samo iz področja železarstva in metalurgije pred petdesetimi leti, ko je industrija jekla in železarstva predstavljala največji delež tovrstne dejavnosti v gospodarstvu takratne Jugoslavije in kasneje države Slovenije, so bili med drugim ravno tako podlaga za nadaljnje raziskovanje in uveljavljanje metalurgije kot panoge, ki je do danes počasi, a vztrajno prešla v skoraj vse pore industrije in je v današnjem času razvoja tehnologije na izredno visoki ravni. Danes tako z visoko tehnološkimi principi in najnovejšimi tehnologijami na področju tako kovinskih, kot tudi drugih materialov, dosegamo zavidljive rezultate. Napredni materiali, napredne proizvodne tehnologije, nanotehnologije in biotehnologije so ključna področja, identificirana v strategiji pametne specializacije, ki bodo omogočala evropski in slovenski industriji ohraniti mednarodno globalno konkurenčnost in izkoristiti nove trge. Z njimi sta metalurgija in kemijska industrija neločljivo povezani in sta del opredeljenih ključnih tehnologij. Pri tem razvoj novih materialov in tehnologij pomeni vstop novih, do sedaj neznanih možnosti, na tržišče, kjer imajo raziskave, razvoj in inovacije zelo pomembno vlogo.⁷ Del raziskav in preizkusov, je predstavljen tudi skozi prispevke in članke v reviji MIT in tudi v drugih medijih,⁸ ki s tem širi nova dognanja, spoznanja in znanja na širši krog raziskovalcev, znanstvenikov in drugo potencialno publiko. Revija *Materiali in tehnologije* je danes sicer priznana tudi izven meja Slovenije, vendar pa si v prihodnje še vedno želimo, da bi v reviji objavljalo večje število strokovnjakov in raziskovalcev iz Slovenije in evropskega prostora.

5 LITERATURA

- ¹ N. Jamar, J. Jamar, Zgodovina znanstvene serijske publikacije *Materiali in tehnologije/Materials and Technology* = Historical overview of the scientific journal *Materiali in tehnologije/Materials and Technology*, *Mater. Tehnol.*, 41 (2007) 1, 13–19
- ² <http://mit.imt.si/Revija/index-slo.html>, 28.7.2017
- ³ <http://mit.imt.si/Revija/information-slo.html>, 28.7.2017
- ⁴ P. McGuinness, Predgovor urednika=Editor's preface, *Mater. Tehnol.*, 50 (2016) 5, str. 639–640
- ⁵ <http://mit.imt.si/Revija/authors-slo.html>, 28.07.2017
- ⁶ <http://mit.imt.si/Revija/archive.html>, 29.07.2017
- ⁷ <https://www.gzs.si/Novice/ArticleId/58642/srip-matpro>, 29.7.2017
- ⁸ M. Godec, Največji hit je 3D tisk, *Glas gospodarstva*, Naj materiali, panožna številka, april (2017), 30–31